

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์ “มรุตฺตสํมิ — เราจักตาย”

มรุตฺตสํมิ อ่านตามภาษาบาลีว่า มะ - ริต - สา - มิ มาจากคำว่า **มร (ความตาย)** [ลง อิ ตรง ร] กับคำว่า **สํมิ (มีความหมายที่กล่าวถึงอนาคตกาล ว่า จัก ...)** จึงรวมกันเป็น **มรุตฺตสํมิ** แปลว่า **เราจักตาย** ในความเป็นจริงแล้ว แต่ละคนย่อมรู้ว่าตนเองจักต้องตายอย่างแน่นอน แต่ไม่สามารถที่จะทราบได้ว่าเราจักตายเมื่อไหร่ ที่แน่ๆ คือ เราจักตาย เมื่อเหตุปัจจัยพร้อม ความตายก็ย่อมเกิดขึ้น ไม่มีใครรอดพ้นไปได้เลย ซึ่งก็คือ จิตขณะสุดท้ายของชาตินี้ เกิดขึ้นทำกิจหน้าที่เคลื่อนพ้นสภาพความเป็นบุคคลนี้ จะกลับมาเป็นบุคคลนี้อีกไม่ได้เลย

ข้อความในธัมมปัทฏฐกถา อรรถกถาขุททกนิกาย คาถาธรรมบท ได้แสดงความจริงในเรื่องนี้ไว้ ดังนี้

- ชีวิตของเราไม่ยั่งยืน ความตายของเราแน่นอน เราพึงตายแน่แท้ ชีวิตของเรามีความตายเป็นที่สุด ชีวิตของเราไม่เที่ยง

- กุมาริกา กราบพูลพระผู้มีพระภาคเจ้าว่า หม่อมฉันย่อมทราบแต่ภาวะคือความตายของหม่อมฉันเท่านั้นพระเจ้าข้า (คือ ทราบว่า จักต้องตายแน่นอน) แต่ย่อมไม่ทราบว่า จักตาย ในเวลากลางคืน กลางวันหรือเวลาเช้า เป็นต้น ในกาลชื่อนั้น

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงตลอด ๔๕ พรรษานั้น ไม่ว่าจะเป็นส่วนใดของคำสอนล้วนเป็นคำจริง เป็นคำอนุเคราะห์เกื้อกูล เป็นคำหวังดี เป็นเครื่องเตือนที่ดีในชีวิตประจำวัน เพื่อให้ผู้ที่ได้ฟังได้ศึกษา มีความเข้าใจถูก เห็นถูก มีความประพฤติที่ดีงามทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ ชัดเกลากิเลสซึ่งเป็นเครื่องเศร้าหมองของจิต จนกระทั่งสูงสุด เพื่อถึงความเป็นผู้หมดจดจากกิเลสดับกิเลสทั้งปวงได้อย่างหมดสิ้น

เป็นความจริงที่ว่า ตราบใดที่ยังไม่ได้ดับกิเลสทั้งปวงจนหมดสิ้น การเวียนว่ายตายเกิด ย่อมมีอยู่ตราบนั้น ไม่เป็นสุคติภูมิ ก็เป็นอบายภูมิ ตามกรรมของแต่ละบุคคล กล่าวคือ ถ้าเป็นผลของกุศลกรรม ก็ทำให้ไปเกิดในสุคติภูมิ เกิดเป็นมนุษย์หรือเกิดเป็นเทวดา แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าเป็นผลของอกุศลกรรมก็ทำให้ไปเกิดในอบายภูมิ เป็นสัตว์นรกบ้าง เป็นเปรตบ้าง เป็นอสุรกายบ้าง เป็นสัตว์ดิรัจฉานบ้าง ตามสมควรแก่กรรมของแต่ละบุคคลที่ได้กระทำมา ไม่มีใครดลบันดาล และไม่อยู่ในอำนาจบังคับบัญชาของใครทั้งสิ้น

การเกิดในภพหนึ่งชาตินี้นั้น สันมาก ไม่ยั่งยืนเลย ความเกิดยังเป็นไปตราบใด ความตาย ก็ย่อมเป็นไปอยู่ตราบนั้น แม้จะเกิดเป็นเทวดามีความสุข สะดวกสบายทุกอย่าง แต่ถึงอย่างไร ในที่สุดก็ต้องเคลื่อนพ้นจากความ เป็นเทวดา แม้เกิดมาเป็นมนุษย์ก็เป็นเช่นเดียวกัน เกิดมาในแต่ภพแต่ละชาติ ก็ต้องสิ้นสุดที่ความตายทั้งนั้น เกิดแล้วก็ต้องจะจากโลกนี้ไปด้วยกันทั้งนั้น ยังต้องเดินทางต่อไป

ในสังสารวัฏฏ์ มีการเกิดอยู่รำไปตราบไต่ที่ยังไม่หมดกิเลส ซึ่งก็ไม่วั้นไปจากวเกิดขึ้นเป็นไปของธรรมนั้นเอง ไม่มีสัตว์ ไม่มีบุคคล ไม่มีตัวตน มีแต่ธรรมแต่ละหนึ่งๆ เท่านั้น

การได้เกิดมาเป็นมนุษย์เป็นสิ่งที่ได้ย่งยากแสนยาก เพราะต้องเป็นผลของกุศลกรรมเท่านั้นจึงจะทำได้มาเกิดเป็นมนุษย์ เมื่อเกิดมาแล้วก็มีชีวิตเป็นไปตามเหตุปัจจัย ตามการสะสมของแต่ละบุคคล และสุดท้ายแล้วก็ต้องละจากโลกนี้ไปด้วยกันทั้งนั้น ไม่มีใครรอดพ้นจากความตายไปได้เลย จะเห็นได้จริงๆ ว่า ก่อนที่จะมาเกิดในชาตินี้ก็ไม่วราบว่ามาจากไหน คือ ไม่วราบว่าก่อนที่จะมาเกิดเป็นมนุษย์ในชาตินี้ ชาติก่อนเกิดเป็นอะไร, ต่อจากนั้น **จะไปไหน** ก็ยังไม่ทราบ คือ เมื่อละจากโลกนี้ไปแล้ว จะไปเกิดในที่ใด ภพภูมิใด ไม่สามารถจะทราบได้ เพราะขึ้นอยู่กับกรรมที่ได้กระทำแล้วเป็นสำคัญว่ากรรมใดจะให้ผลนำเกิด เป็นไปตามเหตุปัจจัย, ที่แน่ๆ ย่อมทราบว **จะต้องตายอย่างแน่นอน** แต่ก็ไม่ทราบว **จะตายตอนไหน** กล่าวคือ จะตายตอนเช้า ตอนสาย ตอนบ่าย ตอนค่ำ ตอนกลางคืน ก็ไม่สามารถจะทราบได้ นี่คือความจริง ใครๆ ก็ไม่สามารถคัดค้านได้เลย เพราะความจริงเป็นอย่างนี้

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง อนุเคราะห์เกื้อกูลเพื่อความเป็นผู้ไม่ประมาทในชีวิตอย่างแท้จริง ขณะนี้ทุกคนได้เกิดมาเป็นมนุษย์อยู่ในสุคติภูมิ พ้นจากการเกิดในอบายภูมิแล้วในขณะนี้ แต่เมื่อละจากโลกนี้ไปแล้วจะไปเกิดในภพภูมิใดย่อมไม่แน่ ขึ้นอยู่กับกรรมที่ได้กระทำแล้วเป็นสำคัญว่ากรรมใดจะให้ผลนำเกิด อาจจะไปเกิดในอบายภูมิก็ได้ ถ้าเป็นผลของอกุศลกรรม ซึ่งไปเกิดได้ง่ายมากที่เดียวสำหรับอบายภูมิ เป็นเรื่องที่จะประมาทไม่ได้เลย

ควรอย่างยิ่งที่จะมีการเริ่มต้นด้วยความเข้าใจที่ถูกต้อง โดยอาศัยพระธรรมแต่ละคำที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงแสดงไว้ดีแล้ว ฟังพระธรรมให้เข้าใจ สะสมความเข้าใจถูก ความเห็นถูกในสภาพธรรมตามความเป็นจริง เพื่อละความไม่รู้ในลักษณะสภาพธรรมที่เคยยึดถือวว่าเป็นเรา และเจริญกุศลทุกประการโดยไม่มีวัน เพื่อขัดเกลากิเลสของตนเองต่อไป การเจริญกุศลสะสมความดี ไม่ควรที่รอหรือไม่ควรที่จะผัดวันประกันพรุ่ง ควรเริ่มตั้งแต่ในขณะนี้ เพราะในชีวิตประจำวัน อกุศลจิตเกิดมากกว่ากุศลจิตตามการสะสมมาของความไม่รู้และกิเลสทั้งหลาย ถ้ากุศลจิตไม่เกิด นั่นก็หมายความว่า เป็นโอกาสที่อกุศลจิตจะเกิดขึ้น สะสมอกุศลเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นโทษกับตนเองเท่านั้น ไม่ได้นำคุณประโยชน์ใดๆ มาให้เลย

จะเห็นได้จริงๆ ว่า ชีวิตของแต่ละคนก็ล่วงไปอย่างรวดเร็ว ก้าวไปสู่ความตายเข้าไปทุกขณะๆ กล่าวได้เลยว แต่ละคนกำลังจะตาย แม้ไม่ทราบวจะตายเมื่อไหร่ แต่จักตายอย่างแน่นอน เมื่อไหร่ก็ได้เดี๋ยวนี้ก็ได้ ถ้าคิดว **เรากำลังจะตาย จะทำอะไร?** ถ้าเห็นวสิ่งใดมีประโยชน์ที่สุด ประเสริฐที่สุด ก็ควรทำสิ่งนั้น คือ ฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรม อบรมเจริญปัญญา สะสมความเข้าใจถูกเห็นถูกไปที่ละเล็กละน้อย และเมื่อเข้าใจอย่างถูกต้องแล้วก็เกื้อกูลให้คนอื่นได้มีความเข้าใจถูกต้องด้วย นั่นเป็นสิ่งที่มีความประโยชน์ที่สุดในชีวิต เมื่อมีความเข้าใจอย่างถูกต้องแล้ว ก็มีชีวิตดำเนินไปด้วยความเข้าใจอย่างถูกต้อง ทำสิ่งที่ถูกต้องดีงาม เป็นประโยชน์ทั้งกับตนเองและผู้อื่น ไม่ทำในสิ่งที่ผิดหรือเป็นโทษโดยประการทั้งปวง.

ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร. ๐๘๑-๘๓๒๐๕๗๗